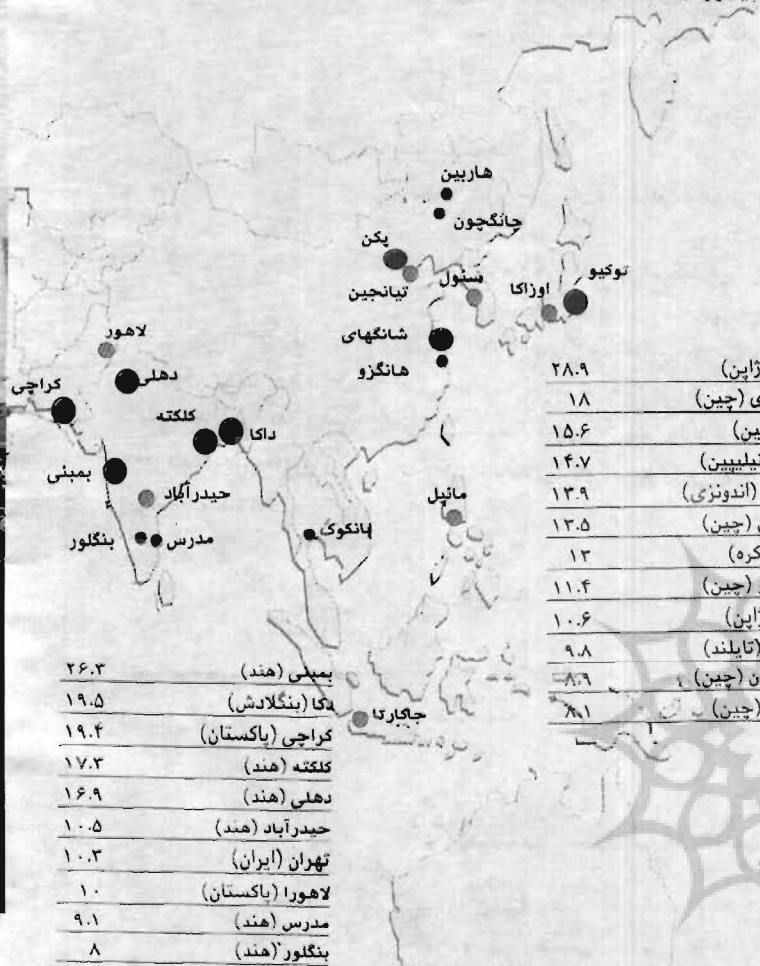


انفجار شهرنشینی در جنوب

۳۶ شهری که طبق پیش‌بینی‌های سازمان ملل در سال ۲۰۱۵ بیش از هشت میلیون جمعیت خواهند داشت، و جمعیت پیش‌بینی‌شده آنها (به میلیون).



افزایش تعداد کلان‌شهرهایی با بیشتر از هشت میلیون نفر جمعیت، نشان‌گر گرایش‌های جمعیتی و جغرافیایی قرن گذشته است. در ۱۹۵۰ فقط دو شهر لندن و نیویورک دارای چنین جمعیتی بودند. این دو شهر در ۱۹۰۰ هم پرجمعیت‌ترین شهرهای جهان بودند و پاریس پشت سر آنها قرار داشت. در ۱۹۷۵ تعداد کلان‌شهرهای جهان به یازده شهر رسید که شش شهر در کشورهای صنعتی بودند. تعداد این شهرها در ۱۹۹۵ به بیست و سه شهر رسید که بیشتر (هفده شهر) در کشورهای روبه توسعه بودند. طبق پیش‌بینی‌ها، تعداد کلان‌شهرها در ۲۰۱۵ به سی و شش شهر می‌رسد که سی شهر در کشورهای رو به توسعه و عمدتاً در آسیا (بیست و دو شهر) خواهد بود.

سرعت توسعه شهرها در قاره‌های مختلف بسیار متفاوت است. شمار شهرنشینان آمریکای شمالی قبل از جنگ جهانی دوم از شمار روستاییان پیشی گرفت. این امر در اروپا پس از جنگ جهانی دوم و در آمریکای لاتین در دهه شصت اتفاق افتاد. امروز نسبت شهرنشینی در این سه قاره تقریباً با یکدیگر برابر است (طبق برآوردهای سازمان ملل ۷۵ درصد در اروپا و آمریکای لاتین و ۷۷ درصد در آمریکای شمالی).

روندی مشابه نیز در آفریقا و آسیا که هنوز نسبت روستائیشان آنها بیشتر است، در حال وقوع است. نسبت شهرنشینی در این دو قاره که در ۱۹۷۵ فقط ۲۵ درصد بود، در سال ۱۹۹۵ به ۳۵ درصد رسید و امروز کمی از ۳۷ درصد عبور کرده است. طبق پیش‌بینی‌های جمعیت‌شناختی، نسبت شهرنشینان این دو قاره در حدود سال ۲۰۲۵ از نسبت روستائیشان پیشی خواهد گرفت.

از جنبه آماری، در سال ۲۰۲۵ تعداد شهرنشینان در آمریکای شمالی ۳۰۷ میلیون، در آمریکای لاتین ۵۶۶ میلیون، در اروپا ۵۷۲ میلیون، در آفریقا ۷۵۲ میلیون و در آسیا ۲ میلیارد و ۵۰۷ میلیون نفر خواهد بود. رتبه اول تا ششم کلان‌شهرهای جهان در ۲۰۲۵ به ترتیب در اختیار توکیو، بمبئی، لاگوس، ساوپولو، داکا و کراچی خواهد بود.

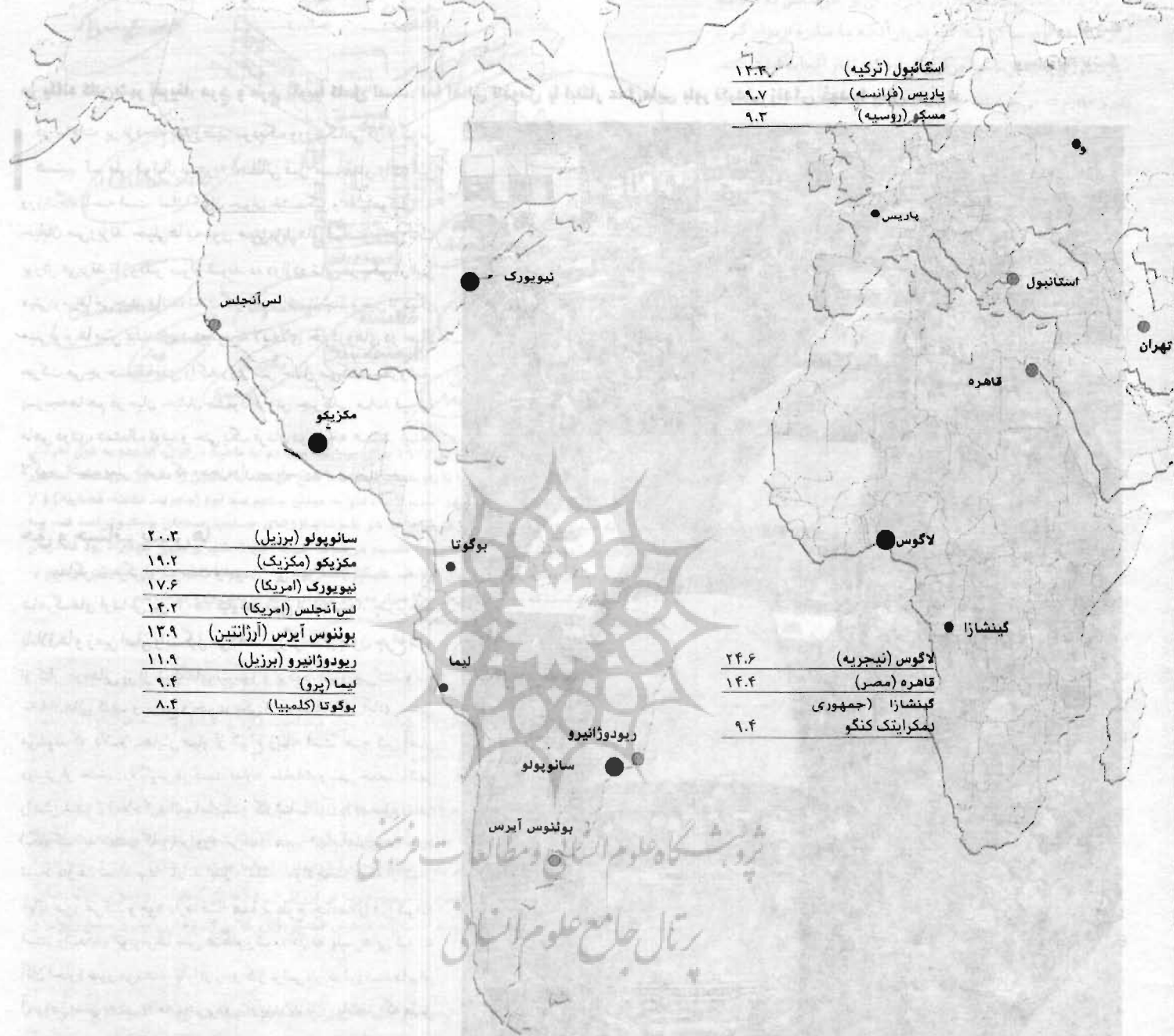
به گفته جمعیت‌شناسان، نرخ رشد جمعیت در کلیه نقاط جهان کاهش می‌یابد که البته سرعت این کاهش در نقاط مختلف متفاوت خواهد بود. نرخ رشد سالانه جمعیت بین سال‌های ۲۰۰۵ و ۲۰۱۰ در آفریقا ۳/۸۲، در آسیا ۲/۵۹، در آمریکای لاتین ۱/۶۸، در آمریکای شمالی ۱/۰۶ درصد و در اروپا ۲۴ درصد پیش‌بینی شده است. ■

تعداد کلان‌شهرها (با جمعیتی بیش از هشت میلیون نفر)

	۱۹۷۵	۱۹۹۵	۲۰۱۵
جهان	۱۱	۲۳	۳۶
مناطق توسعه‌یافته	۶	۶	۶
مناطق کمتر توسعه‌یافته	۵	۱۷	۳۰
آفریقا	۰	۱	۲
کشورهای عربی	-	۱	۱
آسیا	۴	۱۳	۲۲
اروپا	۲	۲	۲
آمریکای لاتین و کارائیب	۳	۴	۶
آمریکای شمالی	۲	۲	۲

منبع: چشم‌اندازهای توسعه شهرنشینی در سطح جهان، سازمان ملل، نیویورک، ۱۹۸۸

انقلاب شهرنشینی در جنوب



پروفسور علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

